

СЕКЦІЯ 1.
ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ ДЛЯ
РЕАЛІЗАЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

СУЧАСНІ ЗАКЛАДИ ОСВІТИ ЯК
СКЛАДНО ОРГАНІЗОВАНА СИСТЕМА

Загородня Алла – докторка педагогічних наук, професорка, головна наукова співробітниця відділу історії та філософії освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, Україна

Методологія управління освітою, так само, як і методологія педагогіки, методологія розвитку ЗСО, методологія культурології, методологія дидактики, розвивається за законами, закономірностями, тенденціями розвитку наукових знань у галузях їх розгляду. Тому опорні заклади освіти як об'єкт пізнання, дослідження та управління доцільно розглядати цілісно, на основі ядра теорій системології, синергетики, тектології, кібернетики, управління освітою та ядра теорій інших галузей наук, функційно пов'язаних із сферою освіти. Звісно, це не просто завдання для дослідника, яке потребувало насамперед чіткого визначення сутності самого опорного закладу освіти. Наприклад, заклади освіти є не просто системами, як зазвичай констатують більшість дослідників і практиків, уточнюючи, що це соціально-педагогічна, або освітня, або відкрита, або соціоекономічна та соціокультурна система.

Зазначимо, що заклади освіти є складними, самоорганізованими і саморегульованими системи, яким притаманні багаторівнева структура, наявність автономних і варіабельних підсистем, масова стохастична (випадкова) детермінація, наявність ієрархічних рівнів управління та зворотних зв'язків, ускладнення закладу освіти як організації в процесі цивілізаційного розвитку, незворотність процесів розвитку, відкритість, нелінійність (багатоваріантна спрямованість розвитку), динамічна нестабільність [2, с. 174].

Варто зазначити і те, що методологічне знання в дескриптивній формі є науково-пізнавальним описом предмета дослідження – організаційно-педагогічних засад та аналізу економічного забезпечення функціонування опорних закладів освіти як центрів децентралізованого управління в об'єднаних територіальних громадах. Воно охоплює: теоретичне пояснення суті об'єкта дослідження – державно-громадського управління опорними закладами освіти, феномену механізмів управління, теоретичне обґрунтування методологічних джерел, загальнофілософської, конкретно наукової характеристики базових і похідних понять, раціональний добір методів, методик і технік дослідження, відповідних об'єкту та предмету дослідження [2, с. 174].

Мета нашого фундаментального дослідження полягала в науковому обґрунтуванні організаційно-педагогічних і економічних засад функціонування опорних закладів освіти та розвитку державно-громадської взаємодії суб'єктів управління в умовах децентралізації та об'єднаних територіальних громад як таких.

Оскільки відомо, що система освіти та заклади загальної середньої освіти як складові соціальної сфери знаходяться у тісному взаємозв'язку і, є «<...> головним

чинником цивілізаційного і технологічного прогресу» [1, С. 4], тобто перетворюючим фактором впливу на неї та духовну сферу суспільства. Саме тому вони (система освіти та закладу загальної середньої освіти) виступають одночасно і як об'єкт, і як суб'єкт керування відповідно до багатогранних аспектів соціального розвитку суспільства. Отже, кожний історичний етап і відображає актуальні потреби й цінності, стратегічні цілі розвитку суспільства в цілому та кожної людини зокрема, а певні вимоги до діяльності суб'єктів у всіх сферах суспільства, зазвичай вносить свої кон'юнктурні корективи до стилю керівництва, розроблення моделей керування соціально-виробничими системами й результатів управлінської діяльності тощо. Тому, з урахуванням названих особливостей, ми можемо стверджувати, що «для будь-якої цивілізації притаманними є школа, як мінісупільство, і менеджмент як універсальний феномен, пов'язаний із розробкою й удосконаленням виробництва, засобами комунікації та зв'язку, механізмами отримання інформації та реагування на неї, процесами становлення й розвитку цивілізації та людини» [2, С. 180].

Одним із ключових елементів і цивілізації, і суспільства, і школи є людина, для якої, якщо зробити ретроспективний екскурс, ще за часів Сократа було вперше створено афінське демократичне суспільство і первісні прообрази шкіл – філософські школи. Для філософських шкіл характерними були вільні бесіди філософів із учнями та їх послідовникам, дебати, навчальні заняття, публічні лекції, а пізніше створений був «Ліцей» [2, С. 180].

Школа, як мінісупільство віддзеркалює цивілізацію у якому функціонує його світогляд, культура, цінності, традиції, вірування тощо. За визначенням Т. Парсонса, «суспільство – це система відносин між людьми, в основі якої лежать норми та цінності», школа – як мінісупільство – це система довірчих, партнерських взаємовідносин між усіма зацікавленими в якісній освіті, в основі так само лежать норми та цінності та культура. Таким чином, школа має постійно та вчасно реагувати на виклики суспільства й за типом, змістом, формою, технікою та технологіями відповідати типу його цивілізаційного розвитку про що свідчить демократичне, інформаційне, цифрове сьогодення в країні.

Список використаних джерел

1. Національна доктрина розвитку освіти. Освіта України. 2002. № 33. С. 4.
2. Kalinina L., Lisova N., Zagorodnaja A., Binic'ka O.. Conceptual model of the modern multi-vector people-centered development of the educational institution as a complexly organized system. Transformational processes of the social and humanitarian sphere of modern Ukraine in the conditions of war. Challenges, problems and prospects. Ružomberok, VERBUM – Vydavateľstvo KU. 2023. С. 171-202. URL: <https://doi.org/10.54937/2023.9788056110096><http://nauksgf.wunu.edu.ua/index.php/npsgf/article/view/271> <https://lib.iitta.gov.ua/734512/>